

© G-E-C Gads Forlag 1993
Omslag: Axel Surland
Sats og tryk: AKA-PRINT A/S, Århus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele af den er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Alle rettigheder forbeholdes.

ISBN 87-12-02493-7

Forord

Med denne fremstilling af dansk retspleje i hovedtræk er der tilsigtet en koncentreret gennemgang af nogle procesretlige grundbegreber med særligt henblik på studerende, erhvervsdrivende og andre interesserede. Vi tror tilmed, at selv jurister, der undertiden har svært ved at bevare overblikket over det samlede retsplejesystem, kan have gavn af en koncentreret fremstilling, der er begrænset til hovedlinjerne, samt nogle væsentlige og praktiske punkter. Fra svenske og norske værker har vi overtaget ideen om at give en fremstilling af civil- og straffeprocessen i samme bog, men hovedvægten er lagt på at beskrive civile sager samt foged- og skiftesager, og straffeprocessafsnittet er skrevet ud fra den forudsætning, at læseren er nogenlunde fortrolig med civilprocessen og derefter er rede til at få overblik over, på hvilke punkter straffeprocessen adskiller sig herfra.

Indholdsmæssigt er der blandt andet lagt vægt på at fremhæve retsplejens sammenhæng med den øvrige lovgivning. De øvrige juridiske discipliner drejer sig om materiel ret (hvad er „gældende ret” inden for finansieringsret, selskabsret, forvaltningsret, skatteret, strafferet etc etc); retsplejen drejer sig om, hvordan gældende ret mellem konkrete parter fastslås og fuldbyrdes. Der er tillige lagt vægt på at integrere relevante dele af fællesskabsretten (særligt EF-domskonventionen: Bruxelleskonventionen) samt Den europæiske Menneskerettighedskonvention i fremstillingen.

For at forenkle teksten mest muligt har vi placeret paragrafhenvisningerne i noteapparatet. Den, der ønsker andet end blot at skaffe sig en første orientering gennem bogen, bør slå henvisningerne efter, ligesom uddybning gennem de store civil- og straffeprocessretlige værker kan være fornøden.

*Århus og Aalborg, april 1993
Jens Anker Andersen & Erik Werlauff*

Indhold

I. Domstolssystemet	15
A. Retssystemets institutioner	17
1. Højesteret, landsretterne, byretterne samt Sø- og Handelsretten	17
2. Dommerundersøgelser	21
3. Den særlige Klageret	23
4. Arbejdsretten	24
5. Boligretterne	25
6. Forfatnings- og andre specialdomstole	26
7. EF-domstolen (Luxembourg)	27
8. Menneskerettighedsdomstolen (Strasbourg)	31
9. Den Internationale Domstol (Haag)	36
10. Forbrugerklagenævn	37
11. Landsskatteretten	38
12. Voldgift	40
B. Retssystemets personel	47
1. Dommere	47
2. Justitssekretærer	50
3. Advokater	51
4. Kammeradvokaten	55
5. Anklagemyndigheden	56
6. Politiet	60
7. Doms mænd og nævninge	64
8. Sagkyndige retsmedlemmer	68
9. Stævningsmænd	70
C. Retsmødernes afvikling og protokollering	71
1. Forkyndelse af stævninger, anklageskrifter m.v.	71
2. Offentlighed	75
3. Retsmødernes forløb	79

4. Afhøringer	82
a. Vidner i civile sager og straffesager	83
b. Parter i civile sager	89
c. Tiltalte i straffesager	91
d. Vidnefritagelse	92
e. Vidneudelukkelse	95
f. Straf for falsk forklaring	97
5. Retsmøder, hvis formål er afhøring	98
a. Subsidiær afhøring	98
b. Dommerundersøgelse	100
c. Søforklaring	100
6. Retsbøger og dombøger	102
7. Votering og dom	104
II. Civile retssager	111
A. Overvejelser før eventuel retssag	113
1. Syn og skøn m.v. uden retssag	113
2. Sagsomkostninger	116
3. Fri proces	120
4. Retshjælp	124
5. Udenretlige forligsforhandlinger	125
6. Udenretligt forlig	127
B. Anlæg af en civil retssag	131
1. Hvor i landet skal sagen anlægges?	131
a. Hjemting	131
b. Undtagelsesværnet	134
2. Kan sagen anlægges i Danmark? (international kompetence).....	137
a. Sagsøgte er omfattet af EF-domskonventionen	137
b. Sagsøgte er ikke omfattet af EF-domskonventionen ...	146
3. Værnetingsaftaler og andre kompetenceaftaler	148
4. Sagsanlæg ved byret eller landsret?	150
5. Sagsanlæg ved Sø- og Handelsretten	152
6. Sager ved en skifteret	153

7. Hvem er sagens parter?	155
a. „Retlig interesse” i at anlægge sag	157
b. Hvem kan repræsentere en part?	159
c. Flere krav eller parter under samme sag	160
8. Indlevering af stævning til retten	167
9. Nogle virkninger af, at sagen er anlagt	171
C. Sagens forberedelse	177
1. Mundtlig eller skriftlig forberedelse?	177
2. Svarkrift, replik og duplik	178
3. Påstande	181
4. Anbringender	184
5. Provokationer	187
6. Forhandlingsmaksimen	189
7. Dispositionsmaksimen	192
8. Udeblivelse	194
9. Formalitet og realitet	197
10. Forskellen på afvisning, henvisning og frifindelse	199
11. Bevisfremskaffelse	201
a. Syn og skøn	203
b. Sagkyndige erklæringer og brancheudtalelser m.v.	209
12. Særligt forberedende møde	212
13. Kan sagen hæves?	213
14. Forberedelsens afslutning	215
15. Forberedelse til domsforhandlingen	217
D. Domsforhandling	219
1. Udeblivelse	220
2. Nyt processtof	220
3. Kronologi	220
4. Forhandlingsmaksimen igen	222
5. Afklarende spørgsmål fra retten	223
6. Processuel skadevirkning af uklarheder m.v.	224
7. Bevisbyrde	225
8. Forligsforsøg og rettens „tilkendegivelse”	228
E. Dom og domsafsigelse	229
1. Dom, kendelse eller beslutning?	229

2. Dom i delspørgsmål	230
3. Anerkendelses- eller fuldbyrdelsesdom	232
4. Konstaterende eller konstitutiv dom	234
5. Summariske domme; domsafsigelsen	235
F. Specielle sagstyper (specialproces).....	239
G. Retsmidler	247
1. Anke	250
2. Kære	255
3. Retskraft og eksekutionskraft	259
III. Fogedsager	265
A. Introduktion	267
B. Umiddelbare fogedforretninger	271
1. Køb med ejendomsforbehold	273
2. Fast ejendom	277
3. Udsættelse af lejemål	278
4. Brugeligt pant	280
C. Foreløbige retsmidler (arrest og forbud).....	283
1. Arrest	284
2. Fogedforbud	287
D. Udlæg	293
1. Tinglig sikring, forældelse, afdragsordning m.v.	293
2. Hvad kan danne grundlag for udlæg?	296
3. Praktisk fremgangsmåde	304
4. Hvad kan der gøres udlæg i?	308
E. Tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav	319
F. Tvister under fogedforretninger	325

G. Auktioner	333
1. Frivillig auktion	334
2. Tvangsauktion	335
a. Tvangsauktion over løsøre	338
b. Tvangsauktion over fast ejendom	341
IV. Skiftesager	355
A. Betalingsstandsning	357
B. Frivillige gældsordninger	367
C. Tvangsakkord	373
D. Gældssanering	381
E. Konkurs	391
1. Konkursbetingelserne	396
2. Omstødelse	401
3. Kreditorernes fyldestgørelse (konkursordenen)	407
V. Straffesager	417
A. Strafferetsplejens grundtræk (forskelle og ligheder mellem civilprocessen og straffeprocessen)	419
1. Sammenhæng med materiel strafferet	419
2. Akkusatorisk strafferetspleje	420
3. Styrkelse af tiltaltes/forsvarets stilling	422
4. Materiel sandhed	425
5. Domsmænd og nævninge	426
6. Hvor anlægges straffesagen?	428
7. Unge tiltalte	430
8. Offentlighed, mundtlighed og anklageskriftets betydning ...	430
9. Bevisstyrke og bevismidler	433
10. Retssikkerheden	436
11. Højesterets kompetence	437

12. Sagsomkostninger	440
13. Fuldbyrkelse af straffedomme	441
14. Forurettedes stilling i sagen	441
15. Borgerlige krav under straffesager (adhæsionsproces)	442
B. Efterforskningen	449
1. Anteciperet bevisførelse	450
2. Afhøringer og politirapporter	451
3. Hvilke dokumenter m.v. får retten?	454
4. Meddelere og politiagenter	455
C. Straffeprocessuelle oplysnings- og tvangsmidler	457
1. Dommerkendelse, proportionalitet m.v.	458
2. Anholdelse	460
3. Varetægtsfængsling	463
4. Ransagning	473
5. Beslaglæggelse	475
6. Legemsindgreb	477
7. Personundersøgelser	478
8. Mentalundersøgelser	479
9. Indgreb i meddelelseshemmeligheden	480
D. Sigtedes forsvar	483
1. Nødvendigt/frivilligt, valgt/beskikket, obligatorisk/fakultativ	483
2. Hvornår skal/kan forsvarer beskikkes?	485
3. Objektivitet/subjektivitet	486
4. Forsvarets rettigheder og pligter	487
5. Sigtedes/tiltaltes personlige rettigheder og pligter	490
6. Hvornår er man „sigtet“?	491
E. Tiltaleopgivelse, tiltalefrafald og tiltalebegrænsning	493
1. Tiltaleopgivelse	493
2. Tiltalefrafald	494
3. Tiltalebegrænsning	500

F. Sager, i hvilke der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte	503
1. Bødeforelæg	504
2. Udeblivelse, bødevedtagelse i retten og advarsler	508
3. Appel	510
G. Tilståelsessager	511
H. Oprejsning og erstatning	519
Litteratur	525
Stikordsregister	533